

Stratejik Bakış

Dr. Yılmaz ARGÜDEN
yarguden@arge.com

TÜRKİYE'DEN OTOMOTİV DEVRİMİ

Otomotiv sektörü dünyanın en önemli ve en büyük sektörleri arasında yer alıyor. Dünyada her sene 50 milyon araç üretiliyor. Bu araçların enerji ihtiyacını karşılayan petrol şirketleri ve araçların bir yerden diğerine ulaşmasını sağlayan yol ve köprü inşaatı yapan şirketler dünya devleri arasında yer alıyor. Son yirmi yılda ortalama televizyon fiyatı yarıya düşerken, ortalama otomobil fiyatı dört misli arttı. İnsanlar uyanık saatlerinin yaklaşık %10'unu bu taşıma araçlarında geçiriyorlar. Trafik kazalarında hayatlarını kaybedenler, savaşlarda hayatlarını kaybedenleri aşıyor. Küresel ısınmanın temeli olan gazların üretiminin yarından fazlasını otomotiv sektörü üretiyor.

Peter Drucker tarafından endüstrilerin endüstrisi olarak adlandırılan otomotiv endüstrisi hem kapsam alanı, hem de getirdiği yönetsel yeniliklerle birçok başka endüstrinin de gelişmesine önemli katkılar sağlıyor. Örneğin, Henry Ford'un Model T otomobilinin üretiminde kullandığı üretim hattı yöntemi ve pazarlama yöntemleri ve daha sonraları Toyota'nın geliştirdiği toplam kalite yönetimi ve yalın üretim yöntemleri birçok endüstri için devrim yaratan uygulamalar olmuştur.

Son senelerde Türkiye'de de otomotiv sektörü ihracat şampiyonu olmakla kalmamış, aynı zamanda kalite açısından hem Ford, hem de Toyota tarafından en iyi uygulamalara örnek gösterilmiş ve ödüller kazanmıştır. Ford fabrikasının Türk müdürü, adı kalite ile özdeşleşen Almanya'da üç fabrikanın başına geçmiştir. Türkiye sadece üretim kalitesiyle değil, tasarım açısından da önemli aşamalar kaydetmektedir. Ford'un hafif ticari araç tasarım bölümü Türkiye'de yer almaktadır ve bir Türk otomotivde dünya devleri arasında yer alan Volkswagen'in baş tasarımcılığına kadar yükselmiştir. Türkiye dünyada en çok farklı marka için üretim yapılan bir ülke konumuna gelmektedir.

Böylesine önemli bir sektörün aslında müşteri açısından bakıldığında trafikte geçirilen zaman, çevre kirliliği, enerji maliyetleri, altyapı maliyetleri ve otomobil edinmenin yüksek maliyeti gibi önemli sorunları da vardır. Bu sorunları aşabilecek farklılıklar yaratılabilmesi ve tüm dünyaya örnek çözümler üretilmesi büyük katma değer yaratmanın da temeli olabilir.

Bugün ülkelerin ekonomik gelişimini sağlayan en önemli faktörlerden birisi özellikle şehirlerde odaklanan beyin gücünün verimli çalışmasıdır. Hizmet sektörünün önemi tüm ülkelerde hızla artmaktadır. Oysa, üretimde verimliliği sağlamak için fabrikalarda malzeme akışkanlığını artırmak üzere önemli yatırımlar yapılmasına karşın, şehirlerde bu değerli kaynak olan insanların akışkanlığı trafik nedeniyle her geçen gün azalmaktadır. Bu da ülke ekonomilerinin gelişimi açısından önemli bir sınırlama getirmektedir. Yollarda geçirdiğimiz zamanın yarısını çalışmak için kullanabilirsek çok önemli verimlilik artışları sağlayabiliriz. Aynı zamanda hayatımızdaki stres oranının, trafikte kaza olasılığının ve enerji tüketiminin azalması yaşamımızdaki sağlık düzeyini de olumlu etkileyecektir.

Maalesef şehirlerdeki yolların gelişim hızı otomobil sayısındaki artışı yakalayamıyor. Peki o zaman aynı yollardan daha fazla trafik akışı nasıl sağlanabilir? Otomobil tasarımında farklılık yaratarak!

Çevremizdeki otomobilleri izleyecek olursak bu otomobillerin en az beş kişilik kapasiteye sahip olmasına karşın, büyük bir çoğunluğunun kullanıldıkları zamanın çok önemli kısmında (yaklaşık %90'ında) bir, bilemediniz iki kişiyi aşmayan bir kullanıma sahip olduklarını görürüz. Bu nedenle, aslında otomobillerin en az yarısı boş olarak son derece sınırlı olan yol altyapısını işgal ediyor!! Bu sırada dünyada savaşlara neden olan, küresel ısınmaya olumsuz katkıda bulunan petrol kullanımı da lüzümsüz bir şekilde artıyor!! Ayrıca, otomobillerin kullanılmayan yarısının üretimi için harcanan çelik, enerji, emek gibi maliyetler de göz önüne alındığında, kıt kaynaklar dünyasında otomobillerin mevcut tasarımları ile ne kadar önemli bir verimsizlik kaynağı olduğu ortaya çıkar.

Otomobillerimizi genişliği bugünkünün yarısı kadar olacak şekilde, (hatta belki gerektiğinde iki tanesini yanyana getirerek bugünkü hale getirilecek şekilde) tasarlasak, kaç kişi iki otomobil birden alır? Bunlardan kaç tanesi her gün ikisini birden iş götürme çabasında olur? İki şeritli yollarımızı, dört şeritli yapsak ve şeritleri ikişer olarak kullananlardan daha yüksek vergi alsak acaba trafikteki akışkanlığımız ne kadar artar? Şehirlerimizdeki verimlilik ve ekonomik büyüme hızımız ne kadar artar? Dışa bağımlı olduğumuz petrol kullanımındaki verimliliğimiz ne kadar artar? Kaza ve stres seviyesindeki azalma nedeniyle, yaşam kalitemiz ne kadar artar?

Türkiye'de otomobil vergileri çok yüksek. Genişliği bugün için normal(!) olarak nitelendirilen otomobillerin yarısı kadar olacak otomobiller için vergileri çok önemli ölçüde azaltırsak, bu çok daha verimli olabilecek bir tasarımın gelişmesine ve Türkiye'de hızla bir pazar bulup büyüyerek dünya için yeni bir otomotiv devrimi gerçekleştirilmesine katkıda bulunamaz mı?

Neden olmasın?